

บทที่ 2

ทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการค้าทุนโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจ

เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต้องการวิพากษ์ทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการค้าทุนโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจในประเด็นของการอธิบายการสร้างกฎกติการะหว่างประเทศ ในบทที่ 2 นี้จะเป็นการนำเสนอแนวความคิดของทฤษฎี โดยมุ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของประเทศเจ้ามหาอำนาจที่มีต่อการเกิดขึ้นของกฎกติการะหว่างประเทศ

ในการศึกษาอธิบายการเกิดของกฎกติการะหว่างประเทศนั้น มีการศึกษาหาแนวทางในการอธิบายอยู่หลายแนวทาง แต่ทฤษฎีหลักที่เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในการใช้อธิบายกำเนิดของกฎกติการะหว่างประเทศได้แก่ ทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการค้าทุนโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจ ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการศึกษาเกี่ยวกับความตกต่ำทางเศรษฐกิจครั้งใหญ่โดย Charles Kindleberger ซึ่งได้เสนอว่าการคงอยู่ของประเทศมหาอำนาจหลักเป็นเงื่อนไขสำคัญของความมีเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ Kindleberger เสนอว่าเสถียรภาพของระบบการค้าและการเงินระหว่างประเทศอันเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการเติบโตและขยายตัวของเศรษฐกิจโลกเป็นผลประโยชน์ร่วมกันที่รัฐทั้งหลายต้องการ และการที่รัฐใดรัฐหนึ่งได้รับประโยชน์จากความมีเสถียรภาพดังกล่าวก็มิได้เป็นเหตุทำให้รัฐอื่นๆ เสียผลประโยชน์หรือได้รับประโยชน์น้อยลง การทำหน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพของระบบก็คือการทำการติดตามตรวจสอบพฤติกรรมของรัฐที่อยู่ภายใต้ระบบกฎเกณฑ์เดียวกัน (monitoring) และทำการลงโทษต่อรัฐที่มีพฤติกรรมละเมิดต่อกฎเกณฑ์ดังกล่าว (punishment) แต่เนื่องจากการทำหน้าที่รักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีลักษณะเป็น “สินค้าสาธารณะ” (public goods) เช่นนี้เอง จึงทำให้รัฐโดยทั่วๆ ไปไม่มีขีดความสามารถหรือแรงจูงใจเพียงพอที่จะสร้างกฎกติการะหว่างประเทศ ดังนั้นจึงต้องอาศัยรัฐที่มีความโดดเด่นด้านอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองที่มีความสามารถและความต้องการที่จะเป็นผู้นำในการริเริ่มและสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานที่ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ ซึ่งในระบบเศรษฐกิจของโลก ประเทศที่เคยทำหน้าที่ดังกล่าวก็คือสหรัฐอเมริกาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 และ สหรัฐอเมริกาในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2¹

¹ศึกษารายละเอียดของกฎกติการะหว่างประเทศภายใต้การนำของสหราชอาณาจักร และ สหรัฐอเมริกาได้ใน Charles P. Kindleberger, "Systems of International Economic Organization," in *Money and the Coming World Order*, ed. David P. Calleo (New York: New York University Press, 1976), pp. 15-39. ; Stephen D. Krasner, "State Power and The Structure of International Trade," *World Politics* 28 (April 1976) : 317-347.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเข้ามาอ้างกับกฎกติการะหว่างประเทศในบทนี้ จะมีแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ ในส่วนแรกจะเป็นการศึกษาความหมายของกฎกติการะหว่างประเทศและพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างกฎกติการะหว่างประเทศกับพฤติกรรมของรัฐในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ในส่วนที่สองจะอธิบายถึงความสำคัญของประเทศเจ้ามหาอำนาจที่มีต่อการเกิดของกฎกติการะหว่างประเทศ และในส่วนสุดท้ายจะเป็นการอธิบายลักษณะและแนวโน้มในการดำเนินนโยบายของรัฐในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศตามแนวทางของทฤษฎีเสรีภาพอันเกิดจากการค้าโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจ รวมถึงมูลเหตุจูงใจที่ทำให้ประเทศเจ้ามหาอำนาจยินดีเข้ามาแบกรับภาระต้นทุนที่ไม่เท่าเทียมกันในการสร้างกฎกติการะหว่างประเทศ

2.1 ความหมายของ ‘กฎกติการะหว่างประเทศ’

สำหรับความหมายของกฎกติการะหว่างประเทศนั้น ได้มีการจัดการประชุมทางวิชาการที่สหรัฐอเมริกาที่นครลอสแอนเจลิส ในปี ค.ศ. 1980 และ ที่ปาล์ม สปริงส์ ในปี ค.ศ. 1981² ซึ่งนักวิชาการที่เข้าร่วมในการประชุมได้ตกลงที่จะยอมรับคำจำกัดความของกฎกติการะหว่างประเทศ ดังนี้ “กฎกติการะหว่างประเทศคือ หลักการ บรรทัดฐาน กฎเกณฑ์ และ แนวทางในการตัดสินใจที่ครอบคลุมความคาดหวังของตัวแสดงต่างๆ ในประเด็นปัญหาหนึ่งๆ”³

กฎกติการะหว่างประเทศก็คือ โครงร่างของกฎระเบียบ ความคาดหวัง และการข้อกำหนดระหว่างตัวแสดงต่างๆ ในการเมืองโลก โครงร่างดังกล่าวขึ้นอยู่กับภาระหนักในความจำเป็นร่วมกันที่จะสร้างความสัมพันธ์ในเชิงของความร่วมมือซึ่งเป็นไปตามหลักการต่างตอบแทน กฎกติกาหนึ่งๆจะดำเนินการภายในประเด็นปัญหาที่ได้มีการนิยามไว้อย่างชัดเจน โดยจะมีการควบคุมรูปแบบของพฤติกรรมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์การ⁴

² Alvin LeRoy Bennett, International Organizations: Principles and Issues, 5th ed. (Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall, Inc., 1991) p.18.

³ Stephen D. Krasner, “Structural causes and regime consequences: regime as intervening variables.” International Organization 36 No. 2 (Spring 1982): 183.

⁴ Graham Evans and Jeffrey Newnham, The Dictionary of World Politics (London: Harvester Wheatsheaf, 1992), pp. 280-281.

กฎกติการะหว่างประเทศจะพัฒนามาจากข้อตกลงต่างๆ ที่รัฐกระทำไว้ร่วมกัน แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าข้อตกลงระหว่างประเทศจะสามารถนับได้ว่าเป็นกฎกติการะหว่างประเทศได้เสมอไป ข้อตกลงระหว่างประเทศที่สามารถเข้าข่ายในความเป็นกฎกติการะหว่างประเทศจะต้องเป็นข้อตกลงที่ไม่ใช่เป็นข้อตกลงชั่วคราวที่มีความเปลี่ยนแปลงทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงในอำนาจหรือผลประโยชน์⁵

กฎกติการะหว่างประเทศมีความสัมพันธ์ต่อระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศในฐานะที่เป็นมาตรฐานในการประเมินพฤติกรรมของประเทศต่างๆ ที่อยู่ในระบบ⁶ ซึ่งหากไม่มีการบัญญัติกฎเกณฑ์ หรือ มาตรฐานในการปฏิบัติไว้ การที่จะตัดสินว่าพฤติกรรมใดถือได้ว่าเป็นการเอาใจเอเปรียบในระบบการค้าเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดย่อมทำได้ยาก ตัวอย่างเช่น ในกรณีของเขตการค้าเสรีอาเซียน หากความตกลงที่จะเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกันไม่มีการบัญญัติกรอบในการลดภาษีให้เป็นที่แน่นอน การที่จะตัดสินว่าประเทศใดไม่พยายามเปิดเสรีทางการค้าตามข้อตกลงย่อมทำได้ยาก เนื่องจากโครงสร้างทางภาษีของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน

การสร้างกฎกติการะหว่างประเทศจึงนับได้ว่าเป็นวิถีทางหนึ่งที่จะนำระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศไปสู่การเปิดเสรีทางการค้าระหว่างกันได้ โดยการกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติร่วมกันเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายของการเปิดเสรีทางการค้า และมาตรฐานในการปฏิบัติที่ประเทศต่างๆ ร่วมกันกำหนดขึ้นนี้เองที่จะสะท้อนกลับมามีผลกระทบต่อแนวทางในการดำเนินนโยบายของรัฐที่แม้จะยังคงมีเป้าหมายในการดำเนินนโยบายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุด แต่นโยบายดังกล่าวก็จะถูกจำกัดโดยกรอบแห่งกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติที่บัญญัติไว้ในกฎกติการะหว่างประเทศ หรืออีกนัยหนึ่ง กฎกติการะหว่างประเทศก็คือบรรทัดฐานในการปฏิบัติในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่รัฐต่างๆ ร่วมกันตราขึ้นเพื่อที่จะเป็นมาตรฐานในการดำเนินนโยบายของรัฐในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งกฎกติการะหว่างประเทศจะกลายมาเป็นปัจจัยสอดแทรกระหว่างพฤติกรรม และ ผลประโยชน์ของรัฐ

ดังนั้นการสร้างกฎกติการะหว่างประเทศจึงมิใช่เป็นเพียงแต่การร่วมกันบัญญัติบรรทัดฐานหรือ แนวทางในการปฏิบัติของรัฐต่างๆ ในระบบเท่านั้น แต่ยังคงรวมถึงการตรวจสอบพฤติกรรม

⁵ Stephen D. Krasner, "Structural Causes and Regime Consequences: Regimes as Intervening Variables." p. 2.

⁶ Joanne Gowa, "Rational Hegemons, Excludable Goods, and Small Groups: An Epitaph for Hegemonic Stability Theory?," *World Politics* 41 (April 1989) : 320.

ของรัฐต่างๆ ว่าได้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานดังกล่าวด้วยหรือไม่ กล่าวคือ กฎกติการะหว่างประเทศจะ
 ไม่มีความศักดิ์สิทธิ์หากปราศจากการดำเนินมาตรการติดตามตรวจสอบ (monitoring) ซึ่งก็คือการ
 ทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสาร (information) และลงโทษ (punishment) ต่อรัฐที่ละเว้นการปฏิบัติตาม
 บรรทัดฐานนั้นๆ ซึ่งก็คือการทำหน้าที่บังคับ (enforcement) ให้รัฐปฏิบัติตามกฎกติการะหว่าง
 ประเทศนั่นเอง

การติดตามตรวจสอบและคอยบังคับให้รัฐปฏิบัติตามกฎกติการะหว่างประเทศจะมีลักษณะ
 เป็นสินค้าสาธารณะในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ⁷ เนื่องจากหากรัฐใดรัฐหนึ่งทำหน้าที่ดังกล่าว
 นี้ รัฐอื่นๆ ในระบบก็จะได้รับอานิสงส์ไปด้วย ตัวอย่างเช่นบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการรักษา
 ความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองให้แก่ประเทศพันธมิตรใน โลกเสรีระหว่างช่วงเวลาของ
 สงครามเย็น

ประเด็นในการจัดหาสินค้าสาธารณะเพื่อรักษาเสถียรภาพของระบบนี้เองที่ทฤษฎีเสถียร
 ภาพอันเกิดจากการคำนวณโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจได้ให้ความสำคัญต่อการมีประเทศเจ้า
 มหาอำนาจในการสร้างกฎกติการะหว่างประเทศ โดยทฤษฎีดังกล่าวได้เสนอไว้ดังนี้

“การที่จะสามารถจัดหาสินค้าสาธารณะของโลกสำหรับเสถียร
 ภาพทางเศรษฐกิจจะทำให้ดีที่สุดนั้น หากว่าไม่มีรัฐบาลโลกเป็นผู้จัดหา
 แล้ว ก็จะต้องมีระบบกฎเกณฑ์เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม การที่จะได้ข้อตกลง
 ลงร่วมกันเกี่ยวกับระบบของกฎเกณฑ์ดังกล่าวอย่างมากเพียงพอ หรือ
 การได้ข้อตกลงร่วมกันในระบบของวิถีทางในการบังคับใช้กฎเกณฑ์นั้น
 เป็นสิ่งที่ทำได้ยากลำบาก ประเด็นนี้ได้เสนอให้เห็นว่าองค์การทาง
 เศรษฐกิจระหว่างประเทศใดๆ ที่ตั้งอยู่บนรากฐานของกฎระเบียบและ
 สถาบันตามบทบาทหน้าที่ (functional rules) มีแนวโน้มที่จะแตกสลาย
 ลง และจะถูกแทนที่โดยระบบที่ซึ่งชาติเพียงชาติเดียวจะอยู่ในฐานะผู้นำ
 ทั้งอย่างเปิดเผยหรืออย่างลับๆ และได้รับการยอมรับให้อยู่ในสถานะนี้
 อย่างชอบธรรม เนื่องด้วยความพร้อมของชาตินั้นๆ เองที่จะแบกรับสัค

⁷ “สินค้าสาธารณะหมายถึงสินค้าที่มีคุณลักษณะที่ไม่สามารถแยกออกไปหรือกันไม่ให้ผู้อื่นมาเข้ามาใช้
 ได้” คุราธละเชอคอนใน John A. C. Conybear, "Public Goods, Prisoners' Dilemmas and the International Political
 Economy," *International Studies Quarterly* 28 (1984) : 265.

ส่วนที่ไม่เท่าเทียมกันของต้นทุนในการจัดหาเสถียรภาพ ในขณะที่ประเทศอื่นๆจะได้รับประโยชน์ไปด้วยโดยไม่ต้องลงทุน^๘

ซึ่งสาเหตุที่ทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการค้าทุนโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจมีความเชื่อว่าสินค้าสาธารณะจะต้องได้รับการจัดหาโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจเท่านั้น ประเทศเล็กๆ ไม่สามารถที่จะจัดหาสินค้าสาธารณะได้จะเป็นสิ่งที่ทำการศึกษาต่อไป

2.2 ความสำคัญของประเทศเจ้ามหาอำนาจในการสร้างกฎกติการะหว่างประเทศ

ตามหลักแนวคิดของสำนักสังคมนิยม รัฐจะดำเนินนโยบายเพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์สูงสุดของคนเท่านั้น จึงไม่สมควรที่จะสนใจในความร่วมมือในองค์กร หรือ กฏกติการะหว่างประเทศใดๆ ที่มีความจำเป็นต้องสละผลประโยชน์ส่วนคนบ้างเพื่อผลประโยชน์ต่อระบบโดยรวมไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือในด้านเศรษฐกิจหรือการเมืองก็ตาม

อย่างไรก็ดี กฏกติการะหว่างประเทศเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นักวิชาการในสำนักสังคมนิยมจึงมีความจำเป็นต้องอธิบายว่าความร่วมมือระหว่างประเทศเกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการค้าทุนโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจก็เป็นแนวทางหนึ่งของนักวิชาการสำนักสังคมนิยมที่อธิบายการเกิดของกฏกติการะหว่างประเทศ

นักวิชาการที่ศึกษาทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการค้าทุนโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจนิยมที่จะอธิบายสาเหตุของความร่วมมือที่เกิดขึ้นในกฏกติการะหว่างประเทศภายใต้ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีลักษณะเป็นอนาธิปไตย โดยใช้รูปแบบของ Prisoners' dilemma^๙ ซึ่งผู้เล่น หรือ ตัวแสดงในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีมูลเหตุจูงใจที่จะละทิ้งข้อผูกพันในการร่วมมือกันมากกว่าเนื่องจากจะได้ผลประโยชน์โดยทันที เป็นตัวแบบในการอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐต่างๆ

^๘ Kindleberger "Systems of International Economic Organization," pp. 37-38.

^๙ นักวิชาการบางท่านอาจเรียก Prisoners' dilemma ว่าเป็น Collaboration Game ซึ่งทั้งสองชื่อนี้ก็คือสิ่งเดียวกัน ครุฑาละเอียดยได้ใน Robert Axelord and Robert O. Keohane, "Achieving Cooperation under Anarchy: Strategies and Institutions," p.228-229. ; Lisa L. Martin, "Interests, Power, and Multilateralism," **International Organization** 46 No. 4 (Autumn 1992) : 769-775.

แบบจำลอง Prisoners' dilemma เป็นตัวแบบหนึ่งในทฤษฎีเกม (game theory) ซึ่งในแบบจำลอง Prisoners' dilemma ได้สมมติสถานการณ์ของผู้ต้องหา 2 คนที่กำลังถูกแยกสอบสวน การตีความเกมที่นิยมกันเกี่ยวกับเรื่องผู้ต้องหาสองคนที่ถูกจับและถูกขังแยกจากกันซึ่งเจ้าหน้าที่แน่ใจว่าทั้งสองมีความผิดในคดีนั้น แต่ขาดหลักฐานอย่างเพียงพอที่จะตัดสินลงโทษ เจ้าหน้าที่จึงได้ให้ทางเลือกแก่ผู้ต้องหาแต่ละคนว่ามีทางเลือกสองประการ คือสารภาพในคดีที่เจ้าหน้าที่เชื่อว่าทั้งคู่ได้ก่อขึ้น หรือไม่สารภาพ ถ้าผู้ต้องหาทั้งคู่ไม่สารภาพ เจ้าหน้าที่ก็จะมิขอร้องเพียงสถานเบาเนื่องจากยังขาดหลักฐานที่ชัดเจนบางประการ โทษที่ทั้งคู่ได้รับจึงเป็นเพียงโทษสถานเบา แต่ถ้าทั้งคู่สารภาพก็จะถูกขอร้องตามความผิดในคดีนั้น แต่เจ้าหน้าที่จะเสนอให้มีการลดโทษ แต่ถ้ากรณีที่ต้องหาคนหนึ่งสารภาพ ส่วนอีกคนหนึ่งไม่สารภาพ ผู้สารภาพจะได้รับการลดโทษในคดีดังกล่าว แต่ผู้ต้องหาคนที่ไม่สารภาพจะต้องได้รับโทษสูงสุดตามกฎหมายกำหนดสำหรับคดีนั้นๆ

เมื่อผู้เล่น หรือ ตัวแสดงได้เข้ามาสู่ความสัมพันธ์ในลักษณะของแบบจำลอง Prisoners' dilemma แล้ว ผู้เล่นแต่ละฝ่ายจะมีทางเลือกอยู่สองประการคือ ร่วมมือกัน (ไม่สารภาพ) และ ไม่ร่วมมือ (สารภาพ) โดยตรรกของแบบจำลองนี้คือ ผู้เล่นแต่ละฝ่ายเมื่อได้คำนวณผลได้ผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการเลือกที่จะร่วมมือหรือไม่ร่วมมือแล้ว จะเลือกที่จะไม่ร่วมมือ มากกว่าที่จะร่วมมือ ทั้งนี้เนื่องจากผู้เล่นแต่ละฝ่ายจะไม่สามารถรับรู้ได้ล่วงหน้าว่าผู้เล่นอีกฝ่ายหนึ่งจะปฏิบัติเช่นไร ดังนั้นจึงเลือกที่จะหลีกเลี่ยงจากสภาพที่เลวร้ายที่สุดที่อาจเกิดขึ้นได้ คือหลีกเลี่ยงจากการได้รับโทษสูงสุดตามกฎหมายกำหนด¹⁰

การที่ผู้เล่นขาดข้อมูลข่าวสารในการตัดสินใจที่จะร่วมมือหรือไม่ร่วมมือของผู้เล่นคนอื่นๆ คือตรรกที่สำคัญของแบบจำลองนี้ กล่าวคือ ในสภาพที่ผู้เล่นขาดข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่เพียงพอจะทำให้อันดับของทางเลือกเบี่ยงเบนไป หากพิจารณาให้ดีแล้ว ทางเลือกที่จะก่อให้เกิดผลที่ดีที่สุดสำหรับผู้เล่นทั้งสองฝ่ายโดยรวมคือการร่วมมือกัน (คือปฏิเสธข้อกล่าวหาทั้งคู่) แต่ทั้งนี้เนื่องจากสภาพจำลองของเกมนี้ ผู้เล่นจะต้องถูกแยกจากกันในการสอบสวน จึงอยู่ในสภาพที่ขาดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวโน้มในการตัดสินใจของอีกฝ่ายหนึ่ง ทำให้ทางเลือกที่จะร่วมมือต้องเสี่ยงต่อการถูกหักหลัง อันจะก่อให้เกิดผลร้ายที่สุด คือการต้องได้รับโทษเต็ม

การคำนวณผลได้ผลเสียโดยมีข้อจำกัดเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารทำให้การตัดสินใจใดๆ ของผู้เล่นแต่ละฝ่ายจึงมีแนวโน้มที่จะต้องรักษาผลประโยชน์ของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้น

¹⁰ ศึกษารายละเอียดของแบบจำลอง prisoner's dilemma ได้ใน Robert J. Lieber, Theory and World Politics (Cambridge, Mass.: Winthrop, 1972).

ผู้เล่นแต่ละฝ่ายจึงจัดอันดับทางเลือกของคนได้ดังนี้ $DC > CC > DD > CD$ แต่เมื่อทางเลือกในอันดับแรกของผู้เล่นทุกฝ่ายคือการไม่ร่วมมือกันแล้ว ผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจึงการเป็น DD คือ ทุกๆ ฝ่ายต่างก็ไม่ร่วมมือกัน

เมื่อนำแบบจำลอง Prisoners' dilemma มาประยุกต์ใช้ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์และพฤติกรรมของรัฐจะแสดงออกมดั่งแผนภาพที่ 2.1

แผนภาพที่ 2.1: แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและผลประโยชน์ของรัฐใน Prisoners' dilemma (collaboration game)

		B	
		Defect	Cooperate
A	Defect	3, 3	1, 4
	Cooperate	4, 1	2, 2

จากแผนภาพที่ 2.1 ตัวเลข 1 - 4 จะแทนที่ผลประโยชน์ที่รัฐจะได้รับจากการเลือกดำเนินนโยบาย 2 ประการ คือ การให้ร่วมมือ(cooperate) และ การไม่ให้ความร่วมมือ(defect) ส่วนผลประโยชน์ที่รัฐจะได้รับจากการดำเนินนโยบายจะมีระดับต่างๆ กัน โดยระดับที่ 1 จะแทนที่ผลประโยชน์ที่ดีที่สุดที่รัฐพึงได้จากการเล่นเกม ไล่เรียงลงมาจนถึงระดับที่ 4 ที่ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่จะก่อให้เกิดผลเสียที่สุดต่อรัฐ ลักษณะของความสัมพันธ์สามารถสรุปออกได้เป็น 4 รูปแบบตามลำดับที่รัฐพึงจะเลือกจากการคำนวณผลได้ผลเสียในเกม คือ $DC > CC > DD > CD$ (D = defect, C = cooperate)¹¹ เนื่องจากตามตรรกของเกมนี รัฐไม่มีข้อมูลข่าวสารที่เชื่อถือได้อย่างเพียงพอต่อแนวโน้ม หรือ พฤติกรรมของรัฐอื่นๆ ดังนั้น รัฐจึงต้องรักษาตัวเองจากสภาพที่เลวร้ายที่สุด คือการร่วมมือในขณะที่รัฐอื่นๆ ไม่ร่วมมือ

¹¹ Robert Axelord and Robert O. Keohane, "Achieving Cooperation under Anarchy," *World Politics* 38 No. 1 (October 1985): 229.

เมื่อเป็นดังนี้ ผลลัพธ์ของความสัมพันธ์ที่จะออกมาในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีลักษณะตามแบบจำลอง Prisoners' dilemma นี้ จะอยู่ในรูปของการไม่ร่วมมือกันระหว่างรัฐต่างๆ อันจะส่งผลให้ความร่วมมือในรูปของกฎกติการะหว่างประเทศไม่สมควรที่จะเกิดขึ้นได้

ในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศท่ามกลางกฎกติการะหว่างประเทศในด้านเศรษฐกิจ เช่น การค้าเสรี รัฐมีแนวโน้มที่จะเลือกไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในกฎกติการะหว่างประเทศ เนื่องจากรัฐจะได้รับผลประโยชน์มากกว่าในการตัดวงจรผลประโยชน์จากการเปิดเสรีทางการค้าของประเทศอื่นๆ ในขณะที่ตนเองยังคงปิดตลาดภายในไว้ด้วยมาตรการทางการค้าต่างๆ หรือหากทุกๆ ประเทศต่างก็ไม่ร่วมมือกัน สถานการณ์ที่เกิดขึ้นก็ยังคงไม่ก่อให้เกิดผลเสียร้ายแรงที่สุดต่อรัฐอยู่ดี แต่หากรัฐปฏิบัติตามข้อตกลงแล้วประเทศอื่นๆ ไม่ปฏิบัติตามด้วย สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นย่อมส่งผลเสียร้ายแรงที่สุดต่อรัฐ

ดังนั้นประเทศเล็กๆ ที่แม้จะเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากระบบการค้าเสรีก็จะไม่ยินดีที่จะร่วมกันจัดตั้งกฎกติการะหว่างประเทศว่าด้วยการค้าเสรีขึ้น เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดสถานการณ์ “โดยสารฟรี” (free ride) อันจะนำไปสู่สถานะที่เลวร้ายที่สุดที่จะเกิดขึ้นได้ใน Prisoners' dilemma

ตามหลักการของทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการคำนวณ โดยประเทศเจ้ามหาอำนาจ บทบาทของประเทศเจ้ามหาอำนาจที่มีต่อกฎกติการะหว่างประเทศในด้านเศรษฐกิจก็คือ การประกันการจัดหา “สินค้าสาธารณะ” ของระบบการค้าที่เปิดกว้าง ซึ่งก็คือการทำหน้าที่จัดหาข้อมูลข่าวสาร (information) เพื่อที่จะติดตามตรวจสอบ (monitoring) และทำการลงโทษ (punishment) ต่อประเทศที่ตรวจสอบได้ว่าไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาที่บัญญัติไว้ ความจำเป็นที่จะต้องมีการเจ้ามหาอำนาจจะต้องทำหน้าที่ดังกล่าวก็เนื่องจากระบบเศรษฐกิจที่เปิดกว้างมักจะถูกคุกคามโดยปัญหา “ผู้โดยสารฟรี” (free rider) ซึ่งหมายถึงกลุ่มประเทศที่เข้ามาตัดวงจรผลประโยชน์จากระบบการค้าที่จัดตั้งขึ้นโดยไม่ได้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้¹²

แม้ว่ารัฐอาจจะสามารถเล็งเห็นผลประโยชน์ที่ได้รับจากระบบเศรษฐกิจที่มีความเป็นเสรีมากขึ้นได้ แต่กระนั้นการริเริ่มหรือยอมผูกพันตนเข้ากับกฎกติการะหว่างประเทศในทางเศรษฐกิจก็ยังคงไม่ใช่ทางเลือกที่ดีที่สุดของรัฐ ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาของผู้โดยสารฟรีที่ได้กล่าวไปแล้ว ทำให้

¹² Robert Gilpin, *The Political Economy of International Relations* (Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1987), p. 74.

รัฐมีแนวโน้มที่จะเลือกที่จะเป็นผู้โดยสารฟรีมากกว่าที่จะเป็นผู้เสียสละประโยชน์บางส่วนไปเพื่อให้ได้มาซึ่งกฎกติการะหว่างประเทศ ดังนั้นการที่จะทำให้รัฐเหล่านี้ปฏิบัติตามข้อตกลงในกฎกติการะหว่างประเทศจึงจำเป็นต้องมีประเทศที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะสามารถมีอำนาจเหนือประเทศอื่นทั้งในด้านเศรษฐกิจและการทหาร ซึ่งสามารถที่จะใช้อำนาจของตนชักจูงหรือบีบบังคับให้รัฐอื่นๆ ยอมรับและปฏิบัติตาม โครงสร้างทางการค้าที่เปิดกว้างขึ้นได้

การเข้ามามีบทบาทในการรักษาเสถียรภาพของประเทศเจ้ามหาอำนาจดังกล่าว ทำให้ประเทศอื่นๆ สามารถวางใจในความศักดิ์สิทธิ์ของกฎกติการะหว่างประเทศและยินดีที่จะเข้าร่วมในกฎกติกาเดียวกันกับประเทศเจ้ามหาอำนาจ ความร่วมมือในกฎกติการะหว่างประเทศจึงสามารถเกิดขึ้นได้

การที่ประเทศเจ้ามหาอำนาจก้าวเข้ามาทำหน้าที่ในการรักษาเสถียรภาพแม้จะต้องแบกรับต้นทุนในการจัดหาสินค้าสาธารณะในระบบเพื่อป้องกันปัญหา “ผู้โดยสารฟรี” ก็เนื่องจากประเทศเจ้ามหาอำนาจสามารถสังเกตเห็นประโยชน์ที่จะได้รับจากการสร้างโครงสร้างทางการค้าที่เปิดกว้าง เพราะโครงสร้างดังกล่าว นอกจากจะเพิ่มรายได้ประชาชาติโดยรวมแล้ว ยังเร่งอัตราความเจริญเติบโตของประเทศในช่วงของการมีอำนาจเหนือประเทศอื่นๆ ได้ ด้วยขนาดและระดับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีเหนือประเทศอื่นๆ และที่สำคัญ กฎกติการะหว่างประเทศที่สร้างขึ้นจะเพิ่มอำนาจทางการเมืองให้แก่ประเทศเจ้ามหาอำนาจด้วย

แรงจูงใจที่จะได้รับประโยชน์จากระบบการค้าที่มีความเป็นเสรีดังกล่าวทำให้ประเทศเจ้ามหาอำนาจยินดีที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งกฎกติการะหว่างประเทศ และ ยังต้องทำหน้าที่สอดส่องดูแลและคอยควบคุมให้ประเทศต่างๆ ปฏิบัติตามกฎกติกาดังกล่าวไม่ให้เกิดปัญหาผู้โดยสารฟรีขึ้นได้

2.3 พฤติกรรมของรัฐในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

ทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการค้าจุน โดยประเทศเจ้ามหาอำนาจเป็นทฤษฎีที่อธิบายมูลเหตุแห่งปรากฏการณ์ความร่วมมือในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยยังคงตั้งอยู่บนพื้นฐานของระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในรูปแบบของแนวความคิดสังคมนิยม คือ เคารพในอำนาจอธิปไตยของรัฐภายใต้ระบบความสัมพันธ์แบบอนาธิปไตย

คามทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการคำนวณโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจ พฤติกรรมของรัฐในฐานะที่เป็นตัวแสดงระหว่างประเทศก็ยังคงผูกพันอยู่กับตัวแปรพื้นฐานสองประการคือ อำนาจและผลประโยชน์ กล่าวคือ พฤติกรรมของรัฐที่แสดงออกมาจะสะท้อนให้เห็นถึงผลประโยชน์ของรัฐเสมอ แต่พฤติกรรมที่รัฐแสดงออกมามีลักษณะเช่นไรย่อมแปรผันตามอำนาจที่รัฐมีอยู่ กฎกติการะหว่างประเทศจะมีผลต่อพฤติกรรมของรัฐในฐานะที่เป็นปัจจัยสอดแทรกระหว่างตัวแปรพื้นฐาน และ พฤติกรรมของรัฐ

พฤติกรรมของรัฐที่แสดงออกมาโดยมีกฎกติการะหว่างประเทศเป็นปัจจัยสอดแทรกจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานของการคำนวณผลประโยชน์ในระยะสั้น เนื่องจากกฎกติการะหว่างประเทศประกอบไปด้วยหลักการ และ บรรทัดฐาน ที่ซึ่งหากรัฐยอมรับในกฎกติการะหว่างประเทศแล้ว จะต้องเสียผลประโยชน์ในระยะสั้นไป ซึ่งสิ่งที่รัฐคาดหวังว่าจะได้รับเป็นการตอบแทนก็คือผลประโยชน์ในระยะยาวจากการปฏิบัติเช่นเดียวกันของรัฐอื่นๆ¹³ เพราะหากรัฐคำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ที่จะได้รับในระยะสั้นแล้ว รัฐก็มีแนวโน้มที่จะไม่ร่วมมือกันในระบบความสัมพันธ์ภายใต้กฎกติการะหว่างประเทศ หากแต่จะทำตนเป็น “ผู้โดยสารฟรี” เข้าตัดดวงผลประโยชน์จากรัฐอื่นๆ ที่ผูกพันตนเข้ากับกฎกติการะหว่างประเทศ เพราะจะได้รับผลประโยชน์อย่างแน่นอนในทันทีโดยไม่ต้องคำนึงว่ารัฐอื่นๆ จะละทิ้งข้อผูกพันอันทำให้กฎกติการะหว่างประเทศขาดความศักดิ์สิทธิ์ไปหรือไม่ เนื่องจากรัฐที่ทำตนเป็น “ผู้โดยสารฟรี” ยังคงรักษาอำนาจอธิปไตยปกป้องผลประโยชน์ภายในรัฐตนอย่างเต็มที่แล้วนั่นเอง

ในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มีลักษณะเป็นอนาธิปไตย รัฐซึ่งจะดำเนินนโยบายที่ตอบสนองต่อผลประโยชน์ของประเทศย่อมที่จะต้องมีการคำนวณผลได้ผลเสียที่อาจจะเกิดขึ้นในการตัดสินใจร่วมมือในกฎกติการะหว่างประเทศหรือไม่ แม้ว่าในประเด็นทางเศรษฐกิจการเปิดกว้างทางการค้าย่อมจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมแต่รัฐก็อาจจะยินดีที่จะปิดตลาดการค้าของตนมากกว่า

โดยหลักการแล้ว ระบบการค้าเสรีไม่เพียงแต่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมเท่านั้น แต่รัฐต่างๆ ไม่ว่าจะมิชขนาดใหญ่อหรือเล็กก็ย่อมที่จะได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจการค้าที่เปิดกว้างด้วย ซึ่งในประเด็นนี้ Krasner ได้จำแนก ผลประโยชน์ของรัฐออกเป็น 4 ประเด็นหลักๆ คือ อำนาจทางการเมือง(political power) รายได้มวลรวมของชาติ(aggregate national

¹³ Stephen D. Krasner, “Structural Causes and Regime Consequences: Regimes as Intervening Variables,” p. 3.

income) ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ(economic growth) และ เสถียรภาพทางสังคม(social stability)¹⁴

ผลประโยชน์ของรัฐทั้งหมดที่กล่าวมาจะแปรผันไปตามระดับการเปิดกว้างของระบบเศรษฐกิจ ซึ่งผลกระทบของระบบที่มีต่อผลประโยชน์ของรัฐจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับศักยภาพทางเศรษฐกิจของรัฐ โดยเราจะสามารถวัดระดับของศักยภาพทางเศรษฐกิจได้จากขนาดและระดับการพัฒนาของรัฐ

ขนาดของรัฐมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ที่รัฐพึงได้จากระดับการเปิดกว้างของระบบเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศ ประเทศที่มีขนาดต่างกันย่อมได้รับผลกระทบจากระบบการค้าเสรีไม่ว่าจะเป็นในด้านบวกหรือในด้านลบไม่เท่ากัน ประเทศที่มีขนาดเล็กมีความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมในระบบการค้าระหว่างประเทศมากกว่าประเทศที่มีขนาดใหญ่ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือกรณีของสิงคโปร์ ด้วยพื้นที่น้อยทำให้ไม่สามารถทำการผลิตสินค้าเพื่อรองรับความต้องการของประชากรในประเทศได้จึงต้องอาศัยการค้ากับต่างประเทศเป็นเครื่องมือในการจัดหาสินค้าเพื่อสนองความต้องการของประชากรในประเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งมีขนาดใหญ่สามารถทำการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรในประเทศได้แม้จะไม่มีทำการค้ากับต่างประเทศก็ตาม ซึ่งทำให้ผลกระทบที่ได้รับจากระดับการเปิดกว้างในระบบเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศของสิงคโปร์มีมากกว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย

ในประเด็นของรายได้มวลรวมของชาติ จะแปรผันตามระดับของความเปิดกว้างในระบบการค้าระหว่างประเทศ กล่าวคือ ไม่ว่ารัฐจะมีขนาดใหญ่หรือเล็ก การเปิดกว้างมากขึ้นของระบบการค้าย่อมนำมาซึ่งการเพิ่มขึ้นของรายได้มวลรวมของชาติ อย่างไรก็ตามประเทศเล็กจะมีสัดส่วนในการเพิ่มขึ้นของรายได้มวลรวมอันเป็นผลมาจากการเปิดกว้างของระบบเศรษฐกิจการค้าระหว่างประเทศมากกว่าประเทศที่มีขนาดใหญ่

ในทางกลับกันผลกระทบของการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจต่อเสถียรภาพทางสังคมของประเทศที่มีขนาดเล็กก็จะมีมากกว่าประเทศที่มีขนาดใหญ่ด้วย ระบบเศรษฐกิจการค้าที่เปิดกว้างจะส่งผลกระทบต่อรูปแบบทางการผลิตในประเทศ ทำให้ต้องมีการปรับตัวเพื่อแข่งขันกับเศรษฐกิจภายนอกประเทศ เนื่องจากการเปิดกว้างทางเศรษฐกิจทำให้ผู้ผลิตภายในประเทศต้องเผชิญกับการ

¹⁴ Stephen D. Krasner, "State Power and The Structure of International Trade," *World Politics* 28 (April, 1976): 319-321.

แข่งขันจากภายนอกทั้งในรูปแบบของคุณภาพและราคา ตลอดจนโครงสร้างทางการผลิตของระบบการค้าที่เปิดก็จะมีเปลี่ยนแปลง โดยการเคลื่อนไหวของปัจจัยทางการผลิตที่มีความเป็นเสรีมากขึ้นทั้งโดยเฉพาะปัญหาแรงงาน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางสังคมของประเทศ

ประเทศที่มีขนาดใหญ่ย่อมมีขนาดของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศที่ใหญ่ เป็นเหตุให้ประชากรในประเทศมีทางเลือกในการปรับเปลี่ยนอาชีพมากกว่า จึงได้รับผลกระทบในด้านเสถียรภาพทางสังคมไม่มากนัก นอกจากนี้ประเทศที่มีระดับการพัฒนาสูงก็จะได้รับผลกระทบด้านเสถียรภาพทางสังคมไม่มากนักเช่นกัน เนื่องจากระดับการพัฒนาที่สูงจะส่งผลให้แรงงานภายในประเทศเป็นแรงงานที่มีฝีมือซึ่งสามารถที่จะปรับตัวต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าแรงงานที่ด้อยฝีมือ

ในประเด็นของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ สำหรับประเทศที่มีขนาดเล็ก การเปิดสู่ระบบการค้าที่มีความเป็นเสรีย่อมทำให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเนื่องจากสามารถที่จะเข้าถึงแหล่งทรัพยากรที่อยู่ภายนอกได้ง่ายขึ้น ทำให้สามารถพัฒนาประเทศให้เจริญยิ่งขึ้นในระบบเศรษฐกิจที่เปิดกว้างมากขึ้น

นอกจากนี้ประเทศที่มีขนาดใหญ่ และมีระดับการพัฒนาที่สูงจะมีอำนาจทางการเมืองมากขึ้นเมื่อโครงสร้างทางการค้าระหว่างประเทศมีความเป็นเสรีมากขึ้น โดยประเทศที่มีขนาดใหญ่จะสามารถใช้ข้อได้เปรียบที่มีสัดส่วนของผลประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมในระบบการค้าระหว่างประเทศน้อยกว่า มีผลกระทบต่อการล้มเลิกระบบการค้าเสรีน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีขนาดเล็กในการคุกคามเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลง โครงสร้างของระบบความสัมพันธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของรัฐทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง

ในขณะเดียวกัน ระบบเศรษฐกิจที่เปิดกว้างก็จะส่งผลกระทบในแง่บวกต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่มีขนาดใหญ่และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เนื่องจากประเทศเหล่านี้ไม่มีความจำเป็นต้องพะวงต่อการปกป้องอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ภายในรัฐ จึงสามารถดึงดูดผลประโยชน์จากการขยายตัวไปสู่ตลาดโลกได้อย่างเต็มที่ แต่ในเวลาเดียวกัน ประเทศที่มีขนาดใหญ่และมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีก็ต้องพยายามรักษาระดับของความเป็นผู้นำทางด้านเทคโนโลยีให้สม่ำเสมอโดยการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ตลอดเวลา เนื่องจากการขยายตัวเข้าสู่ตลาดโลกย่อมจะทำให้เกิดการถ่ายโอนความรู้ทางเทคโนโลยีอันจะทำให้ประเทศคู่แข่งสามารถที่จะเรียนรู้และนำไปพัฒนาอุตสาหกรรมภายในจนก้าวขึ้นมาเทียบเท่าในระยะยาวได้

จะเห็นได้ว่า แม้ว่าการเปิดกว้างในระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางสังคมภายในรัฐบ้าง แต่รัฐต่างๆ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์ใหญ่หรือเล็กก็ล้วนแต่ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจการค้าที่มีความเป็นเสรีมากขึ้นทั้งสิ้น โดยรัฐที่มีขนาดเล็กก็จะได้รับผลประโยชน์ในด้านรายได้ประชาชาติมวลรวมที่เพิ่มขึ้นและมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงขึ้น ส่วนรัฐที่มีขนาดใหญ่ ก็จะได้รับประโยชน์ในด้านความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและอำนาจทางการเมืองระหว่างประเทศที่มากขึ้นด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างศักยภาพทางเศรษฐกิจ และโครงสร้างทางการค้าระหว่างประเทศสามารถสรุปได้ดังแผนภาพที่ 2.2

แผนภาพที่ 2.2 ความน่าจะเป็นของโครงสร้างทางการค้าที่เป็นเสรีกับอำนาจในทางเศรษฐกิจของรัฐ

		ขนาดของรัฐ		
		ค่อนข้างใกล้เคียงกัน		แตกต่างกัน
		เล็ก	ใหญ่	
ระดับในการพัฒนาของรัฐ	เท่าเทียม	มีแนวโน้มที่จะเกิดการค้าเสรีปานกลาง-มาก	มีแนวโน้มที่จะเกิดการค้าน้อย-ปานกลาง	มีแนวโน้มที่จะเกิดการค้าเสรีมาก
	ไม่เท่าเทียม	มีแนวโน้มที่จะเกิดการค้าเสรีปานกลาง	มีแนวโน้มที่จะเกิดการค้าน้อย	มีแนวโน้มที่จะเกิดการค้าเสรีปานกลาง-มาก

ที่มา: Stephen D. Krasner, "State Power and The Structure of International Trade." *World Politics*, 28(April, 1976): 323.

จากแผนภาพที่ 2.2 จะเห็นได้ว่าหากระบบการค้าเสรีมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้มากในระบบระหว่างประเทศที่ประกอบไปด้วยรัฐเล็กที่มีขนาดใกล้เคียงกันและมีระดับในการพัฒนาที่ใกล้เคียงกันด้วย หรือ ในระบบระหว่างประเทศที่ประกอบไปด้วยรัฐที่มีขนาดต่างกัน และมีระดับในการพัฒนาต่างกัน

ในระบบระหว่างประเทศประกอบไปด้วยประเทศที่มีขนาดเล็กและมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับที่สูงใกล้เคียงกันเป็นจำนวนมาก มีความเป็นไปได้ที่ประเทศเหล่านี้จะชักนำให้เกิดระบบการค้าเสรีขึ้น เนื่องจากระบบการค้าเสรีจะเสริมสร้างรายได้มวลรวม และพัฒนาการทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศที่มีขนาดเล็ก ส่วนปัญหาเกี่ยวกับเสถียรภาพทางสังคมก็จะส่งผลกระทบต่อไม่มากนักเนื่องจากระดับการพัฒนาที่สูงทำให้แรงงานในประเทศมีขีดความสามารถปรับ

ตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมใหม่ๆ ได้ และประเด็นเกี่ยวกับอำนาจก็ไม่มีผลอะไรเนื่องจากขนาดและระดับการพัฒนาที่ใกล้เคียงกันทำให้ผลร้ายที่อาจจะเกิดจากการปิดประเทศมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันด้วย แต่หากระดับการพัฒนาประเทศต่ำ ความเป็นไปได้ที่จะเกิดการค้าเสรีก็ลดลงเนื่องจากผลกระทบที่มีต่อเสถียรภาพทางสังคมภายในประเทศจะเพิ่มมากขึ้น

ในระบบระหว่างประเทศที่มีประเทศใดประเทศหนึ่งเป็นประเทศเจ้ามหาอำนาจที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงกว่าประเทศอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด ทั้งในด้านขนาดของประเทศและระดับในการพัฒนา(หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าระบบระหว่างประเทศที่มีประเทศเจ้ามหาอำนาจ) ดันทุนและผลประโยชน์ที่ได้จากการเปิดเสรีทางการค้าก็จะมีค่าไม่เท่าเทียมกันสำหรับแต่ละประเทศในระบบ ซึ่งประเทศเจ้ามหาอำนาจจะมีความต้องการระบบการค้าเสรีมากกว่า เนื่องจากระบบการค้าเสรี นอกจากจะส่งเสริมรายได้ให้กับประเทศแล้ว อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจก็ยังสามารถที่จะเกิดขึ้นได้ในกรณีที่รัฐสามารถรักษาระดับช่องว่างทางความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และ ยังคงมีขนาดของประเทศที่แตกต่างกันมาก และที่สำคัญระบบการค้าเสรีจะทำให้ประเทศเจ้ามหาอำนาจมีอำนาจทางการเมืองเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการล้มระบบที่จะเกิดขึ้นกับประเทศเจ้ามหาอำนาจมีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับประเทศเล็กๆ ดังนั้นประเทศเจ้ามหาอำนาจที่เดิมที่มีความได้เปรียบในการต่อรองในเวทีระหว่างประเทศอยู่แล้วจึงยังมีอำนาจเพิ่มมากขึ้นไปอีก ดังนั้นประเทศเจ้ามหาอำนาจจึงยินดีที่จะแบกรับภาระต้นทุนที่ไม่เท่าเทียมในการรักษาเสถียรภาพและกฎกติกาในระบบการค้าเสรี

โดยสรุปแล้ว ทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการค้าทุนโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจได้อธิบายถึงความสำคัญของการมีประเทศเจ้ามหาอำนาจในการจัดตั้งกฎกติการะหว่างประเทศ ซึ่งคุณสมบัติของประเทศเจ้ามหาอำนาจตามมโนทัศน์ของทฤษฎีนี้ จะต้องเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่ และมีระดับการพัฒนาสูง เพียงพอที่จะทำให้หากมีการล้มล้างระบบแล้ว จะไม่ส่งผลกระทบต่อประเทศมากนัก

ภาระหน้าที่สำคัญของประเทศเจ้ามหาอำนาจที่มีต่อระบบก็คือการดำเนินนโยบายในการสอดส่องดูแลและคอยบังคับให้ประเทศต่างๆ ปฏิบัติตามกฎกติการะหว่างประเทศที่ได้บัญญัติไว้ ซึ่งการทำหน้าที่ดังกล่าวเรียกได้ว่าเป็นการจัดหาสินค้าสาธารณะให้กับระบบระหว่างประเทศ

ในส่วนของเขตการค้าเสรีอาเซียน ซึ่งเป็นกฎกติการะหว่างประเทศที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบไปด้วยสมาชิกที่เป็นประเทศเล็กๆ ทั้ง 10 ประเทศในภูมิภาค ดังนั้นหากวิเคราะห์ตามแนวทางของทฤษฎีเสถียรภาพอันเกิดจากการค้าทุนโดยประเทศเจ้ามหาอำนาจ

แล้วย่อมที่จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยอาเซียนก็สามารถจัดตั้งเขตการค้าเสรี
ขึ้นได้ในปี ค.ศ. 1992 และมีการพัฒนาปรับปรุงกฎกติกาเพื่อให้สามารถดำเนินงานต่อไปได้จนมา
ถึงปัจจุบัน ซึ่งมูลเหตุที่เขตการค้าเสรีอาเซียนสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่มีประเทศเจ้ามหาอำนาจเข้า
มาเกี่ยวข้องจะเป็นสิ่งที่ได้รับการศึกษาต่อไป